

Sør-Odal prestegård

Sør-Odal prestegård Strøm. Oppført i 1818

Glomma har en lang reise gjennom bygdenorge, og mange steder er strømmen stri. Da er det ikke så rart at en plass får navnet Strøm. I Sør-Odal ligger prestegården med navnet Strøm rett ved Glomma.

SØR-ODAL: Gården ga det presten trengte – ved, poteter, kjøtt, korn, melk og skyss. I 2013 er pliktene og de faste leveranse blitt historie, og gårdens produkter har en annen adressat. Vi tok turen til forpaktergården i Hedmark.

Biskop Jens Nilssøn 1597:

« - - som ligger rett hoss
Glommen»

På en lang, åpen strekning trekkes jeg mot kirkespiret, da vet jeg at jeg er på rett vei og at prestegården dukker opp som nærmeste nabo. Det er stille midt på sommeren. Bygningene ligger rett ved kirken, og tunet ligger på den gamle kongeveien. En gammel milestein vitner om trafikkåren, og minner meg om ordene «presten bor ved alfarveg og besøkes ofte av kongens folk og andre som reiser forbi, så han aldri er fri for fremmede». Fri for fremmede? Jeg var nok den fremmede – når jeg så meg rundt. I mai hadde det nye forpakterparet overtatt driften av gårdsbruket, og jeg

Forpaktergården er restaurert og ligger på prestegårdstunet.

ville høre hvordan det er å drive en gård med freda bygninger, der eierne er Opplysningsvesenets fond.

Forandringer

Jeg møter Hanne Aandstad, som er oppvokst på gården, og som fra mai formelt tok over sammen med mann og tre barn. Faren Sverre, som kjenner gården godt, har også meldt sin ankomst. Sammen med eldstedatter Elise på 10 år blir vi enige om å ta en runde på tunet først. Den store låven fra 1924 med valmtak er freda. Nå er den åpen til mønet, og fjøsbinger fra 50-tallet er ryddet ut. Utvidelser av griseholdet står på programmet. Viktige og kapitalkre-

vende investeringer gjøres, og mange krav skal følges for å få et næringsgrunnlag man kan leve av. Gjennom tidene har Opplysningsvesenets fond som eiere vært med i prosessene på kostnadssiden, men siden bygningen er freda, har det også vært flere møter med fylkeskonservatoren. Sverre Aandstad legger ikke skjul på at det har vært en del å ta tak i før de kom i mål.

Opplysningsvesenets fond har vært godt fornøyd med Aandstads forvaltning av den store eiendommen gjennom 30 år. Når datteren Hanne og svigersønn Sander tar over, sikres overføring av viktig kunnskap og erfaring til neste gene-

Sigrunn Berdal

Kulturhistoriker, har skrevet flere lokalhistoriske bøker og artikler. Arbeider med informasjon, arkiv og historiske kilder i Opplysningsvesenets fond.

sigrunn.berdal@ovf.no

Hanne og Sander med Sverre Hendrik (3) og Sondre (1) foran forpakterboligen fra 1830–1850

Elise foran den gamle treskelåven

Det freda stabburet fra 1791 ble nymalt i fjor

rasjon forpaktere. Sverre smiler og sier han kan brukes til både grise- passer og barnepasser. I mellomtiden lever de fribente intetanende i grisehuset fra 2003, som Sverre bygget med samme takløsning som de øvrige, med valmtak.

Gamle bygninger

Det virker som om tiden har stått stille rundt den gamle treskelåven, men innsiden skjuler lagerrom for poteter. En tredjedel av gårdens dyrka mark har vært brukt til poteter. For 80 år siden måtte forpakteren levere gårdsvarer i tråd med forpaktningkontrakten. Da ble det poteter til svinesteika i prestegården. Den bindingen er over. I dag er det bare godt naboskap som rår mellom prest og bonde.

En ny generasjon

I den gamle freda forpakterboligen, som tidligere var brukt til drenge- stue, har Hanne og Sander med tre barn bodd i ett år. Hanne er fysioterapeut og har sin jobb utenfor Sør- Odal, mens nederlandske Sander van Huijksloot er den daglige lederen av gårdsdriften, med allsidig ballast som sivilingeniør og profesjonell fotball- spiller fra hjemlandet. Det handler om korn og grisehold, mens skogen har egen tjenesteforvalter. – Da vi hadde bestemt oss for å ta over, ble det flytting fra Eidsvoll og omskole-

ring. Jeg begynte på agronomutdan- ning på Hvam, sier Sander og senere tok jeg flere kurs ved Norsvin- skolen. – Man må være kvalifisert for å få en forpakterkontrakt med Opp- lysningsvesenets fond, skyter Sverre inn. – Nå er jeg en kompetent bonde på heltid, forteller Sander og legger til at bondeyrket i Nederland har en helt annet rykte enn det norske. Det er mer positivt ladet her, synes han.

I ly av høye trær som gir naturlig skygge på en varm sommerdag, har vi slått oss ned ved hagebordet og drikker kaffe, mens vi ser Elise hoppe trampoline for deretter å løfte på lillebror. – Det er hyggelig å se at ungene skal vokse opp her slik som jeg har gjort med mine søsken. Ringen er på en måte sluttet, sier Hanne og legger til at de er bundet til stedet med de fordeler og ulem- per det innebærer. Mye fleksibilitet og forutsigbarhet gir stor grad av

trygghet, fortsetter hun. Vi skjønner at de allerede trives godt, og når det nederlandske fotballforbundet har meldt at de vil ringe Sander for å høre hvordan det har gått videre med den profesjonelle fotballspille- ren, har vi en mistanke om han vil la det skinne gjennom at livet på lan- det er godt. ☺

Sverre Aandstad ser på reisverket i driftsbyg- ningen, som blir restaurert

Strøm er et av fondets 29. gjenværende forpaktningbruk. Øvrige preste- gårder forvaltes gjennom separat jordleie og bygningsutleie. Strøm har vært forpaktningbruk i 90 år. Hanne og Sander er det 10. forpakterparet. Forpaktningbruka er vedtatt å beholde i Opplysningsvesenets fond sitt eierskap, hovedsaklig fordi disse brukene er tradisjonsbærere av viktig kirke- og kulturhistorie. På forpaktningbrukene blir det drevet både plante- og husdyrproduksjon på i underkant av 7 000 dekar. Av Opplys- ningsvesenets fonds samla bygningsmasse er 322 bygninger freda, der 107 er presteboliger og resten er gardsbebyggelse. Totalt er det i overkant av 1000 bygninger på jordbrukseiendommene.